

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag den 21. februar 1962 kl. 15.10.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Bondevik, Braadland, Kjøs, Langhelle, Finn Moe, Nordahl, Erling Petersen, Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Rakel Seweriin, Ingvaldsen, Hambro (for Bergesen), Borgen, Leirfall (for Borten), Dahl, Hegna, Hønsvald, John Lyng, Treholt og Watnebryn.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Lange og statsråd Gundersen.

Dessuten ble ekspedisjonssjef Halvorsen fra Utenriksdepartementet gitt adgang til møtet.

Formannen: Som det står i innkallelsen, er møtet sammenkalt for at utenriksministeren og handelsministeren kan redegjøre litt nærmere for hvordan man fra Regjeringens side har tenkt seg behandlingen av spørsmålet om Fellesmarkedet.

Utenriksminister Lange: Det var Regjeringens hensikt å legge fram tilleggsmeldingen hvor Regjeringen tar standpunkt til forhandlingsformen, i statsråd i denne uken. Regjeringens standpunkt vil være at vi tilrår at man opptar forhandlinger på grunnlag av fullt medlemskap. Nå har det imidlertid vært ønskelig å forelegge det materiale som er kommet til siden Frihandelsutvalget sist behandlet hele problemkomplekset, for Frihandelsutvalget og be det om å gi en tilleggsinnstilling. Den er det ikke mulig å få innarbeidet i stortingsmeldingen innen statsråd på fredag. Det vil da si at meldingen først kommer neste fredag i stedet for denne fredag.

Vi har undersøkt i Brussel, og denne utsettelsen skulle ikke bety noen forsinkelse i forhold til Fellesmarkedet, idet vi har forstått det slik at selv om stortingsmeldingen var kommet nå denne fredag, ville Stortinget ikke ha rukket å behandle meldingen før etter møtet i Nordisk Råd, slik at Stortingets standpunkt først kan komme omkring månedsskiftet mars/april. Det kommer der inn som en kompliserende faktor at jeg for mitt vedkommende, i tillit til at Stortinget skulle ha behandlet saken før Nordisk Råd, har bundet meg til et offisielt besøk i Egypt den siste uken av mars, så det kan først bli de første dager av april det kan bli debatt om saken i Stortinget.

Som sagt, har vi undersøkt i Brussel, og der ville det ikke under noen omstendighet ha vært mulig å få vår søknad fram så den kunne ha vært behandlet i Ministerrådet i dets møte 2.–3. april. Ministerrådet vil nemlig alltid først ha en uttalelse om en søknad fra de faste representanter, og det ville det ikke være tid til å få til møtet 2.–3. april. Neste rådsmøte er berammet til 7.–8. mai. Under forutsetning av at en norsk søknad blir levert senest mandag 9. april – og det skulle altså være fullt mulig – vil den kunne behandles av de faste representanter på deres møte

torsdag 12. april. Da kan de faste representanter anmode regjeringene om tillatelse til å innhente Kommissjonens uttalelse. Søknaden og Kommissjonens uttalelse vil så kunne forelegges rådet på dets møte 7.–8. mai. På dette møtet vil rådet formulere svaret fra rådets president, som for øyeblikket er den franske utenriksminister Couve de Murville. I dette svaret vil presidenten da sannsynligvis foreslå tidspunktet for det første møte hvor den norske representant – som vel i dette tilfelle i samsvar med vanlig praksis vil være utenriksministeren – avgir den norske muntlige erklæring i tilslutning til vår skriftlige søknad.

Et slikt møte, hvor den muntlige erklæring blir avgitt, kan sannsynligvis holdes omkring 20. mai. Denne erklæringen vil så i sin tur bli behandlet på rådets neste møte, som man venter vil bli holdt 4.–5. juni, og først etter det, en gang i siste halvdel av juni, vil så de egentlige forhandlinger om Norges medlemskap i Fellesskapet kunne ta til.

Denne utsettelsen med tilleggsmeldingen vil altså ikke kunne påvirke denne timeplanen, og den vil ha den fordel at vi, foruten at vi får tilleggstilrådingen fra Frihandelsutvalget, også får bedre tid til å arbeide med formuleringene i meldingen. Den blir jo det grunnleggende dokument fra Regjeringens side, som de senere erklæringene – både søknaden og den muntlige erklæring – må støtte seg til, så den omhyggelige formuleringen av meldingen spiller en ganske stor rolle.

Formannen: Jeg takker utenriksministeren for redegjørelsen. Jeg vet ikke om statsråd Gundersen har noe å legge til?

Statsråd Gundersen: Jeg har intet å tilføye.

Langhelle: Hva betyr ”de faste representanter”?

Utenriksminister Lange: Alle de seks medlemsland har faste representanter i EEC, og de utgjør et kollegium som forbereder sakene for Ministerrådet. I dette tilfelle forbereder de saken på den måte at de innhenter regjeringenes tillatelse til å sende dette til Kommissjonen og få dens uttalelse og innstilling før det møte hvor Ministerrådet tar sitt standpunkt.

Hegna: Det var jo meget interessante og nyttige opplysninger som ble gitt her av utenriksministeren når det gjelder tidsfølgen i mulige forhandlinger utenfor landet. Men forholdet er jo at denne komite og Stortinget også skal behandle dette. Det er klart at de opplysninger som er gitt her, vil det bli lagt den største vekt på, når det gjelder behandlingen her i komiteen og i Stortinget. Men ellers må jo det hensyn som er avgjørende her og i Stortinget være det som sikrer at saken får en tilfredsstillende behandling ut fra de norske konstitusjonelle organers synspunkt.

Borgen: Jeg vil gjerne få stille det spørsmål om det etter denne timeplanen ikke blir tatt noe som helst hensyn til hvordan det går med Englands ansøking, om man vil ta sikte på å presentere vår ansøking uten å avvente noe nærmere hvordan

det går med behandlingen av den engelske søknad og de forhandlinger England kommer til å måtte føre?

Utenriksminister Lange: Regjeringen mener at Norge – i likhet med de andre medlemsland i EFTA, som alle unntatt Norge har sendt inn sin søknad enten om forhandling på grunnlag av medlemskap eller om forhandling på grunnlag av assosiasjon – nå, etter at vi har tatt oss den tid som har vært nødvendig, bør sende inn sin søknad. Men denne søknad vil som Danmarks, være betinget av at også England blir medlem. Det hindrer imidlertid ikke at det er en reell norsk interesse å komme i forhandlingsposisjon og å få begynt på avklaringen av de norske særproblemer under forutsetning av medlemskap så tidlig som mulig, og før mange ting som også berører norske interesser, er låst fast i forhandlinger med henholdsvis England og Danmark, muligens også med Eire.

Formannen: Er det andre som forlanger ordet? – Hvis ikke, kan jeg da gå ut fra at den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite er enig i den arbeidsplan som utenriksministeren her skisserte, og at vi innretter oss etter det?

Borgen: Jeg synes det er litt drøyt å ta det til inntekt for enighet i denne arbeidsplanen. Jeg for min del ser det slik at det må være svært liten grunn til å ta hele dette opplegget før vi ser hvordan det går med England. Jeg vil gjerne gi uttrykk for at jeg i dag ikke har noe grunnlag for å erklære meg enig i den timeplanen. Min prinsipale innstilling er at vår søknad utsettes til en for alvor ser hvordan det går med England.

Langhelle: Det problem som hr. Borgen reiste nå, får jo denne komite drøfte videre.

Hegna: Jeg ser det slik at det er jo nesten umulig å ta standpunkt til spørsmålet om noen arbeidsplan før man har sett hva slags opplegg det er Regjeringen gir. Her har man altså hørt en konklusjon, men de betraktninger som f.eks. Frihandelsutvalget gjør i denne forbindelse, og som komiteen her jo må vurdere, vet man ingen ting om. Og det er jo siden den utvidede utenrikskomite sist hadde møte – og det er den komite som skal behandle spørsmålet – gått atskillig tid, det er kommet atskillig nytt materiale. Å si noe bestemt om arbeidsplanen for komiteen før man har vurdert det, synes jeg er ganske umulig. Men det sier seg selv at de opplysninger som utenriksministeren her har gitt, fra komiteens side må bli tillagt all den vekt de fortjener.

Formannen: Det er selvsagt opp til komiteen å avgjøre dette. Men det som foreløpig foreligger, er jo for det første at Regjeringens melding vil bli avgitt i statsråd neste uke, og for det annet at Regjeringen har tilkjennegitt hva denne meldingen vil gå ut på, og at konklusjonen vil være at man anbefaler forhandlinger på grunnlag av medlemskap. Det er det vi må ta til etterretning.

John Lyng: Jeg har i grunnen ikke særlig å tilføye til det formannen har sagt. Det vi kan gjøre vis-à-vis utenriksministerens redegjørelse, er naturligvis bare i dette møte å ta den til etterretning og reservere våre kommentarer til en annen anledning. Vår egen arbeidsplan får vi da legge opp selv. Men siden det nå ha vært trukket inn visse realitetsbetraktninger når det gjelder vår egen arbeidsplan, la meg da bare si i en bisetning at jeg syns vi skal gjøre alt for å kunne tilpasse arbeidet, slik at søknaden kan sendes på det tidspunkt utenriksministeren antydet. Vi har dog arbeidet med denne saken i mange, mange måneder.

Leirfall: Jamvel om eg berre møter som varamann, vil eg bestemt reservere meg mot å bli teken til inntekt for det syn at eg godtar denne timeplanen som her er lagt opp. Det må vere Stortinget si behandling av saka som her må bli det avgjerande. Det må få den tida det treng til å behandle ei så viktig sak, uansett kva som passar inn i det skjemaet som vi har fått lagt fram her.

Det kunne vere freistande å svare til hr. John Lyng som meinte at vi har hatt lang tid på denne saka, at seinast for ein time sidan fekk vi i Stortinget vite at det var eitt departement som ikkje visste nokon ting om korleis terrenget låg an. Det trengst også ei klårgjering frå Stortinget si side.

Bondevik: Den timeplanen som utanriksministeren skisserte no, er ein heilt annan timeplan enn den som låg føre t.d. i 1961, då me drøfta dette spørsmålet i denne komiteen. Så vidt eg hugsar, var det då ulikt syn på når ein eventuelt kunne få ein debatt om dette viktige spørsmålet i Stortinget. No ser det ut til at saka av mange grunnar kjem fram seinare og seinare. Det har vorte utsetjing på utsetjing. Og då reiser det spørsmålet seg for meg om det ikkje, når me no kjem så pass langt ut i året som me etter alt å døma gjer, må vera noko tvilsamt ikkje å venta på England. Etter dei opplysningane som me har fått frå Utanriksdepartementet, reknar i alle fall Mr. Heath – som fører desse tingingane – med å få ei avklaring ikkje så veldig lang tid ut på våren. Då kjem me kanskje i den situasjonen at me får saka opp i Stortinget like før England veit kva det vert til for sitt vedkomande, og i det tilfelle å hoppa etter England og så hoppa av igjen på det tidspunktet, vil eg finna nokså merkeleg.

Kjøs: Det er vel ganske klart, som det er sagt her, at behandlingen må passeres inn i Stortingets arbeidsplan. Det er så selvsagt at det skulle ikke være nødvendig å trekke det frem som noe argument. Men jeg vil reservere meg mot de uttalelser som går ut på at vi skulle vente med vår ansøking til resultatet av forhandlingene med England foreligger. Det er da noe som er kastet inn nå i det siste – det har jeg aldri hørt anvendt som et argument tidligere. Men hvordan det nå er eller ikke er med det, vil jeg ta bestemt avstand fra den tanken. Jeg tror vi må sende vår ansøking så snart som vi er ferdig til å gjøre det.

Formannen: Flere har ikke forlangt ordet til denne sak, og jeg vil da foreslå at vi tar utenriksministerens redegjørelse til etterretning. Jeg takker utenriksministeren og handelsministeren for at de kunne være til stede.

Utenriksminister Lange og **statsråd Gundersen** forlot deretter møtet.

Formannen: Regjeringen har nå tilkjennegitt sitt prinsipielle standpunkt, at den vil anbefale forhandlinger på grunnlag av medlemskap.

Presidentskapet har sendt denne sak til den utvidede utenrikskomite, som oppnevnte den ordinære utenriks- og konstitusjonskomite som et arbeidsutvalg. Jeg vil foreslå at man fastholder den ordningen, og at den ordinære utenriks- og konstitusjonskomite nå går i gang med å behandle saken på grunnlag av den tilkjennegivelse vi har fått om Regjeringens standpunkt, og da selvsagt ajourfører sin innstilling når meldingen foreligger i neste uke. Jeg tror nemlig det er av ganske vesentlig betydning at komiteen kommer i gang med arbeidet. Når den ordinære utenriks- og konstitusjonskomite, som arbeidsutvalg, er ferdig med et utkast til innstilling, får man komme tilbake til den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og behandle saken her. Det vil da kanskje være hensiktsmessig allerede nå å velge en ordfører for saken. Jeg vil gjerne høre om medlemmene er enig i selve fremgangsmåten.

Hegna: Det som formannen nå sier, innebærer det at den ordinære utenrikskomite da arbeider videre som arbeidsutvalg på nøyaktig samme måte som den fikk i oppdrag i høst i denne egenskap?

Formannen: Ja.

Langhelle: Jeg foreslår hr. Finn Moe som ordfører for saken.

Erling Petersen: Er det i dette tilfelle hensiktsmessig å ha bare én ordfører? Er det ikke et så stort område at det kan være en avlastning å operere, som man ofte gjør når det gjelder budsjettinnstillinger, med en fordeling av oppgaven? Jeg fremkaster det bare som et spørsmål.

Hegna: Kan man ikke overveie det spørsmålet som hr. Erling Petersen reiste, om det kanskje kan være hensiktsmessig å ha flere ordførere? Men jeg syns nok at man i dette møte burde velge formannen til i hvert fall en av ordførerne.

Formannen: Jeg tror faktisk det er best å overlate det spørsmålet til arbeidsutvalget, som kan se nærmere på det.

John Lyng: Det kunne være hyggelig for oss andre også å være med på å velge ordførere. Men jeg vil gjerne støtte forslaget om formannen.

Formannen: Jeg mente ikke at man skulle sette den utvidede utenrikskomite ut av spillet. Jeg ville bare at man skulle drøfte selve saken innenfor den ordinære utenrikskomite og eventuelt komme tilbake med forslag om en eller flere ordførere.

Bondevik: Det var berre eit spørsmål for å få det heilt klårt korleis formannen har tenkt det. Den ordinære utanrikskomiteen skal altså halda fram med dette arbeidet. Har formannen då tenkt det slik at denne komiteen ikkje skal leggja nokon ting fram for den utvida komiteen før den har kome fram til å leggja alt stoffet til rette? Det er jo då ei kjend sak at me har nokså mykje stoff som ligg til rette. Meiner formannen at me i denne komiteen her skal taka til med å drøfta det før den ordinære komiteen er ferdig med heile komplekset, når me også har fått dette som me har venta på frå Regjeringa?

Formannen: Til det må jeg si at min opprinnelige mening var at den ordinære komite, eller arbeidsutvalget, skulle søke å komme fram til et utkast til en innstilling som man kunne forelegge den utvidede utenrikskomite. Men selvsagt med det forbehold at oppstår det under sakens gang i den ordinære utenrikskomite situasjoner som gjør det nødvendig å sammenkalle den utvidede utenrikskomite, får man gjøre det.

Hegna: I høst ble det fulgt den praksis – og det var vel også opplegget fra begynnelsen av – at etter hvert som materialet ble utarbeidet i arbeidsutvalget, ble det tilstillet medlemmene av den utvidede utenrikskomite. Jeg ville anse det ønskelig at den samme praksis ble fulgt under det videre arbeid.

Formannen: Det vil vi selvsagt fortsette med.

Erling Petersen: Det er bare et rent teknisk spørsmål. Så vidt jeg forstår, har de fleste medlemmer ikke tekstene til reguleringene om jordbrukspolitikken som ble vedtatt den 14. januar. Kunne disse i det øyeblikk de er disponible, bli tilstillet alle medlemmene – og slik at man i tilfelle presset på en eventuelt nødvendig oversettelse – for at ingen tid skal gå tapt når det gjelder å få dette meget sentrale materiale og gjøre det tilgjengelig for alle?

Formannen: Det er truffet forholdsregler slik at i det øyeblikk de interesserte departementer er ferdig med gjennomgåelsen av dette stoffet, vil det bli tilstillet alle medlemmer av den utvidede utenrikskomite.

Erling Petersen: Jeg mener tekstene i vedtakene slik som de kommer til å bli offentliggjort i Fellesmarkedets kunngjøringstidende. Det er jo helt offisielt for alle, men det er ikke sikkert at det er så mange abonnenter på det blant de tilstedeværende. Jeg mener at man skulle være oppmerksom på dette og ikke tape noen tid når det gjelder å skaffe dem til veie.

Formannen: Jeg kan godt be Utenriksdepartementet som det vel blir i dette tilfelle, om å få disse oversettelsene av den offisielle tekst. Men jeg må si at jeg personlig stiller meg litt skeptisk til hva man kan lese ut av disse bestemmelsene som der er truffet. Jeg ville heller avvente departementenes bearbeidelser. Men det er intet i veien for å fremskaffe den originale tekst som er vedtatt.

Hvis det ikke er flere som ønsker ordet, er møtet hevet.

Møtet hevet kl. 15.40.